

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada za vnos do SJM při zániku SJM smrtí některého z manželů v pozůstalostním řízení

Podle ust. § 764 odst. 1 o. z. platí, že: „Zanikne-li manželství smrtí manžela, posoudí se majetkové povinnosti a práva bývalých manželů v rámci řízení o dědictví podle toho majetkového režimu, který existoval mezi manžely, popřípadě i podle pokynů, které zemřelý manžel ještě za svého života ohledně svého majetku pro případ smrti učinil; jinak se použijí pravidla uvedená v § 742, s výjimkou § 742 odst. 1 písm. c), ledaže se pozůstalý manžel dohodne s dědici o vypořádání jinak.“ V tomto článku se zaměříme na onu výjimku [§ 742 odst. 1 písm. c) o. z.] tak, jak je aktuálně vykládána v judikatuře Nejvyššího soudu.

Podle ust. § 742 odst. 1 písm. c) o. z. platí, že: „Nedohodnou-li se manželé nebo bývalí manželé jinak nebo neuplatní-li se ustanovení § 741, použijí se pro vypořádání tato pravidla: každý z manželů má právo žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek.“

V usnesení sp. zn. 24 Cdo 754/2022, ze dne 25. 4. 2023 Nejvyšší soud judikoval, že:

*„S obecnou procesní úpravou (ne)řešení sporů v řízení o pozůstalosti zcela koresponduje v ustanovení § 764 odst. 1 o. z. stanovená výjimka o nepoužití ustanovení § 742 odst. 1 písm. c) o. z. při vypořádání společného jmění manželů zaniklého v důsledku smrti jednoho z manželů. Ve formě této výjimky, oproti pravidlům platným pro vypořádání společného jmění zaniklého jiným způsobem, je hmotněprávním předpisem zdůrazněno, že **spor ohledně vnosů některého z manželů na majetek ve společném jmění, není-li vyřešen dohodou pozůstalého manžela s dědici, nelze v řízení o pozůstalosti řešit, neboť pozůstalostní soud k tomu nemá žádné procesní prostředky. Nic však nebrání tomu, aby, stejně jako u jakéhokoli jiného mezi dědici sporného majetku nebo dluhu zůstavitele, k němuž se v řízení a při projednání pozůstalosti nepřihlíželo, byl tento spor řešen prostřednictvím žaloby mimo rámec řízení o pozůstalosti (po jeho skončení).***

*V projednávané věci rozdílná tvrzení pozůstalé manželky a jednoho z dědiců o tom, zda a jakou částku vynaložila pozůstalá manželka ze svého výhradního vlastnictví na majetek ve společném jmění se zůstavitelem, představují spor o pasivum pozůstalosti (pocházející ze společného jmění manželů), který pozůstalostní soud podle ustanovení § 162 odst. 2 věta druhá z. ř. s. není oprávněn řešit, omezí se na to, že k tomuto pasivu při projednání pozůstalosti nepřihlíží. **Pozůstalá manželka se může svého práva na nahrazení toho, co vynaložila ze svého výhradního vlastnictví na společný majetek se zůstavitelem (tj. splnění závazku pocházejícího ze společného jmění manželů, který přešel na dědice) domáhat žalobou ve sporném soudním řízení.***

Z uvedeného je zřejmé, že stejně jako v případě, kdy nedojde k dohodě o vypořádání společného jmění manželů v souvislosti s rozvodem manželství, má každý z manželů právo podat návrh na vypořádání společného jmění soudem (a v něm i žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek), tak i v případě zániku manželství a společného jmění manželů smrtí jednoho z manželů, má pozůstalý manžel možnost uzavřít s dědici dohodu o vypořádání společného jmění (a v ní vyřešit i svůj případný vnos do společného jmění), a pokud dohoda uzavřena není, podat po skončení řízení o pozůstalosti žalobu ve sporném soudním řízení na

vyřešení sporného vnosu. Ve výsledku jsou tak možnosti řešení sporných vnosů v obou případech zániku společného jmění manželů stejné. Není proto oprávněná námitka dovolatelky v dovolání o zjevně nespravedlivém postupu, který jí bere možnost domáhat se svých práv, která by při vypořádání společného jmění po rozvodu uplatnit mohla, ani námitka, že napadené rozhodnutí není spravedlivé ani právně logické, když „umožňuje některým účastníkům řízení nabytí bezdůvodného obohacení na úkor dalšího účastníka řízení tím, že mu odepře právo vnosy žádat“. Samotná skutečnost, že se k jí tvrzeným vnosům na společný majetek při projednání pozůstalosti nepřihlíželo, neznamena, že by jí právo žádat to, co ze svého výhradního majetku vynaložila na majetek ve společném jmění manželů, bylo upřeno, když zákon umožňuje uplatnění tohoto práva jiným procesním prostředkem.“

V usnesení sp. zn. 22 Cdo 3199/2022, ze dne 29. 4. 2024 Nejvyšší soud judikoval, že:

„Zatímco ustanovení § 742 odst. 1 o. z. platí (jak je zřejmé z ustanovení § 736 o. z.) pro vypořádání společného jmění, které bylo zrušeno za trvání manželství soudem, nebo zaniklo, nebo byl soudem zúžen jeho stávající rozsah, ustanovení § 764 odst. 1 o. z. se vztahuje pouze k zániku společného jmění zánikem manželství smrtí jednoho z manželů. Zde je třeba připomenout, že druhým způsobem zániku manželství (vedle smrti jednoho z manželů) je zánik rozvodem; pro vypořádání společného jmění manželů, které zaniklo tímto způsobem, platí (nedohodnou-li se manželé jinak) ustanovení § 742 odst. 1 o. z. bez jakéhokoli omezení, tedy platí i to, že každý z manželů má právo žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek.“

K tvrzenému rozdílu mezi vypořádáním při zániku společného jmění manželů rozvodem a smrtí jednoho z manželů Nejvyšší soud v usnesení ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 24 Cdo 754/2022, výslovně uvedl, že „zákon především umožňuje (dokonce preferuje) vypořádání společného jmění dohodou manželů (při rozvodu), resp. dohodou pozůstalého manžela s dědici v rámci řízení o pozůstalosti, a v obou případech se mohou vnosy jednoho z manželů na společný majetek v dohodě zohlednit. Pokud k dohodě o vypořádání společného jmění nedojde v souvislosti s rozvodem manželství, podle ustanovení § 740 o. z. může každý z manželů navrhnout, aby o vypořádání rozhodl soud. Řízení o takovém návrhu (podaném po pravomocně skončeném řízení o rozvod manželství), probíhá podle občanského soudního řádu, jako tzv. sporné řízení, v němž se k tvrzením jednotlivých účastníků provádí dokazování; předmětem dokazování pak může být i otázka vnosů z výhradního majetku jednoho z manželů, popř. i obou manželů, na společný majetek.“

V řízení o pozůstalosti, které je tzv. řízením nesporným, upraveným zákonem č. [292/2013 Sb.](#), o zvláštních řízeních soudních, (dále „z. ř. s.“) soud spory dědiců ohledně majetku a závazků zůstavitele, resp. společného jmění manželů, neřeší, ke spornému majetku či dluhům se při rozhodování nepřihlíží (srov. § 162 odst. 2 věta druhá, § 172 odst. 2 věta druhá, § 173 z. ř. s.). Sporností aktiv nebo pasiv pozůstalosti se rozumí rozdílná (rozporná) tvrzení účastníků řízení o skutečnostech, které jsou rozhodné pro posouzení, zda věc nebo jiná majetková hodnota, popř. dluh, patřily zůstaviteli (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2013 sp. zn. 21 Cdo 3842/2011). Nezařazení sporného majetku nebo dluhu do aktiv nebo pasiv pozůstalosti (do společného jmění manželů) však neznamena, že je tím spor vyřešen. Ustanovení § 189 z. ř. s. účastníkům řízení o pozůstalosti umožňuje, aby se vyřešení sporu domáhali žalobou ve sporném soudním řízení. Tato procesní úprava platí pro postup soudu v řízení o pozůstalosti ve všech případech, kdy vyjde najevo spor mezi účastníky řízení o pozůstalosti o tom, co patří do společného jmění manželů nebo do aktiv a pasiv pozůstalosti.

S obecnou procesní úpravou (ne)řešení sporů v řízení o pozůstalosti zcela koresponduje v ustanovení § 764 odst. 1 o. z. stanovená výjimka o nepoužití ustanovení § 742 odst. 1 písm. c) o. z. při vypořádání společného jmění manželů zaniklého v důsledku smrti jednoho z manželů. Ve formě této výjimky, oproti pravidlům platným pro vypořádání společného jmění zaniklého jiným způsobem, je

hmotněprávním předpisem zdůrazněno, že spor ohledně vnosů některého z manželů na majetek ve společném jmění, není-li vyřešen dohodou pozůstalého manžela s dědici, nelze v řízení o pozůstalosti řešit, neboť pozůstalostní soud k tomu nemá žádné procesní prostředky. Nic však nebrání tomu, aby stejně jako u jakéhokoli jiného mezi dědici sporného majetku nebo dluhu zůstavitele, k němuž se v řízení a při projednání pozůstalosti nepřihlíželo, byl tento spor řešen prostřednictvím žaloby mimo rámec řízení o pozůstalosti (po jeho skončení).“

Je tedy zřejmé, že judikatura dovolacího soudu vysvětlila vztah § 742 odst. 1 písm. c) o. z. a § 764 odst. 1 o. z. Případná rozdílná tvrzení o tom, zda a jakou částku vynaložil některý z manželů ze svého výhradního vlastnictví na majetek ve společném jmění, představují spor o pasivum pozůstalosti, který pozůstalostní soud podle § 162 odst. 2 věta druhá z. ř. s. není oprávněn řešit; omezí se na to, že k tomuto pasivu při projednání pozůstalosti nepřihlíží. Pozůstalý manžel se může svého práva na nahrazení toho, co vynaložil ze svého výhradního vlastnictví na společný majetek se zůstavitelem (tj. splnění závazku pocházejícího ze společného jmění manželů, který přešel na dědice) domáhat žalobou ve sporném soudním řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 24 Cdo 754/2022).“

V usnesení sp. zn. 22 Cdo 131/2025, ze dne 25. 3. 2025 Nejvyšší soud judikoval, že:

„Otázka způsobu uplatnění vnosu do SJM zaniklého úmrtím jednoho z manželů nepředstavuje dovolacím soudem neřešenou právní otázku. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 24 Cdo 754/2022-II., (dostupném, stejně jako dále uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu, na www.nsoud.cz) uvedl, že stejně jako v případě, kdy nedojde k dohodě o vypořádání SJM v souvislosti s rozvodem manželství, má každý z manželů právo podat návrh na vypořádání SJM soudem (a v něm i žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek), tak i v případě zániku manželství a SJM smrtí jednoho z manželů má pozůstalý manžel možnost uzavřít s dědici dohodu o vypořádání SJM (a v ní vyřešit i svůj případný vnos do SJM), a pokud dohoda uzavřena není, podat po skončení řízení o pozůstalosti žalobu ve sporném soudním řízení na vyřešení sporného vnosu. Ve výsledku jsou tak možnosti řešení sporných vnosů v obou případech zániku SJM stejné. Od rozhodovací praxe dovolacího soudu se odvolací soud při řešení otázky možnosti uplatnění vnosů při rozhodnutí o vypořádání SJM zaniklého smrtí jednoho z manželů, které nebylo vypořádáno dohodou, neodchýlil.“

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

[ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.](http://www.arrowsadvokati.cz)

Aviatica, U Trezorky 921/2
158 00 Praha 5

Tel.: +420 731 773 563
e-mail: janosek@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)